

Eugeniusz Dworaczyński

Tarnów-Stare Miasto-Rynek, st. 14,
AZP 103-66/1

Informator Archeologiczny : badania 31, 269-270

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wej, gdzie mogło nastąpić osunięcie się nawarstwień na skutek spływów spowodowanych czynnikami atmosferycznymi (deszcze, wiatry, mrozy) oraz działalności człowieka (uprawa rolno- orka) Wykop 3 miał kształt prostokąta o wymiarach 11 x 10 m i zorientowany został swoją dłuższą osią w układzie północ - południe. Ze względu na deniwelacje terenowe głębokość wykopu wahała się od około 0,9 m w części południowej do 1,4 m w części północnej. Ze względu na fakt, iż w obrębie nadzorowanego wykopu nie wystąpiły nawarstwienia kulturowe, a jedynie warstwa orna w postaci wierzchniej warstwy próchnicznej o miąższości nieprzekraczającej 0,3-0,4 m i zalegające bezpośrednio pod nią nawarstwienia calcowe w postaci brunatnej zbitej gliny zwałowej pochodzenia polodowcowego, a także zbieżną sytuacją stratygraficzną zadokumentowaną w profilach zachodnim i południowym, profili północnego i wschodniego nie dokumentowano rysunkowo. Tak więc w obu przypadkach mamy do czynienia z wykopami jałowymi, jeżeli chodzi o nawarstwienia związane z osadnictwem. Materiał zabytkowy w postaci bardzo rozdrobnionej ceramiki późnośredniowiecznej i nowożytnej występował jedynie na powierzchni. Wydaje się, iż większe szanse uchwycenia osadnictwa późnośredniowiecznego lub wczesnośredniowiecznego, na co zdaje się zwracać uwagę pozyskany materiał zabytkowy, wystąpią na obszarze sąsiadującym z wykonanymi już wykopami od strony południowej i zachodniej. Dlatego też w przyszłości należy zwrócić uwagę na prowadzone w tym rejonie prace ziemne.

Materiały przechowywane są w PSOZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

ŚWIDNICA, Rynek 19 - południowy blok rynkowy, gm. loco, woj. wałbrzyskie, AZP 85-23

- miasto średniowieczne

Badania wykopaliskowe przeprowadził mgr. Dobiesław Karst, doktorant Uniwersytetu Wrocławskiego. Finansowane były przez PSOZ. Przebadano powierzchnię 2 arów.

Przedmiotem badań zaplecze kamienicy Rynek 19, zespół urbanistyczny wpisany do rej. zabytków pod nr 516.

W toku badań ratowniczych odsłonięto fundamenty średniowiecznej słodowni (XIV-XV w.) wraz z kontekstem stratygraficznym. Słodownia miała lekko trapezowaty rzut, z węższą ścianą szczytową od strony północnej i szerszą ścianą od strony południowej. Fundamenty budowli wykonane były z łamanego kamienia granitowego łączonego zaprawą z gliny i wapna. W ścianie sąsiadującego od strony wschodniej ze słodownią budynku zachowała się jej kamienna ściana wschodnia. Podobnie jak fundamenty wykonana była ona z łamanego granitu, łączonego tego samego rodzaju zaprawą. Ściana wyposażona była w wąskie okna szczelinowe, rozglifione na zewnątrz obiektu. Zachowały się w niej również gniazda po belkach stropowych. Na podstawie zachowanych relikwów stwierdzono, że budynek słodowni zbudowany był z kamienia granitowego, posiadał rzut trapezu i kryty był dwuspadowym dachem. Miał zatem dwie kondygnacje: zagłębiony parter i poddasze. Od strony północnej do budynku przylegała studnia, wykonana również z kamienia granitowego, niezbędna w procesie produkcji słoju. Poziom użytkowy wewnątrz budynku stanowiło gliniane klepisko zagłębione ok. 1 m poniżej współczesnego poziomu terenu. Badania dostarczyły również liczny materiał ceramiczny w postaci skorup późnośredniowiecznych naczyń. Nad poziomem użytkowym słodowni zalegały liczne warstwy nasypowe, których strop datowano na XVIII w., wtedy też najprawdopodobniej budynek przestał funkcjonować.

Materiały znajdują się w Muzeum w Wałbrzychu.

Badania zakończono.

Święty Wojciech, st. 1,2,3,6,7, gm. Międzyrzecz, woj. gorzowskie - patrz: wczesne średniowiecze

TARNÓW-Stare Miasto-Rynek, st. 14, AZP 103-66/1

- Rynek Starego Miasta w Tarnowie (XIV-XIX w.)

Nadzór archeologiczny w trakcie robót ziemnych związanych z wymianą instalacji i budową nowej nawierzchni na tarnowskim rynku, przeprowadzony od marca do grudnia przez mgr. Eugeniusza

Dworaczyńskiego (Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska PKZ w Tarnowie, sp. z o.o.). Finansowane przez Tarnowski Zarząd Dróg Miejskich. Pierwszy sezon badań.

Szeroki zakres robót ziemnych pozwolił na przesłedzenie układu nawarstwień archeologicznych na znacznej powierzchni starego Tarnowa. Generalnie stwierdzono trzy poziomy użytkowe: z XIV-XV, XVI-XVII oraz XVIII w. Ostatni historyczny bruk pochodzi z końca XIX wieku. Łączna miąższość warstw wynosi od 0,7 do 1,2 m. Poziom średniowieczny utwardzony jest brukiem otoczkowym i faszyną. Zalegające na nim warstwy akumulacyjne zawierały dużą ilość ceramiki, kości i spalenizny. Poziom z wieku XVI i XVII wyznacza rzadki bruk otoczkowy i warstwa akumulacyjna o miąższości około 30 cm, z dużą liczbą fragmentów ceramiki, w tym kafli, cegieł i dachówki, oraz szczątków organicznych. Układ wszystkich warstw jest wyraźnie nachylony w stronę południową. odkryto też wkopy po słupach konstrukcji drewnianych oraz jamy gospodarcze. Przy południowo-zachodnim narożniku ratusza uchwycono fundamenty kamienne, będące pozostałością budynku dawnej wagi miejskiej. Był to obiekt prostokątny, o wymiarach około 4,5 x 6,5 m.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Tarnowie, ul. Franciszkańska 9.

Badania będą kontynuowane.

TARNÓW-Stare Miasto-mury, st. 14, AZP 103-66/1

- mury obronne Tarnowa (XV wiek)

Nadzór prac budowlanych, przeprowadzony 8 listopada przez mgr. Eugeniusza Dworaczyńskiego (Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska PKZ w Tarnowie, sp. z o.o.). Finansowany przez Urząd Miasta Tarnowa. Przebadano powierzchnię 100 m².

W trakcie pełnienia nadzoru archeologicznego nad pracami budowlanymi przy murze skarpowym na posesji Bernardyńska 6-8 stwierdzono, iż odkryty został dobrze zachowany fragment muru obronnego z XV w. Znajdował się on za obecnym murem skarpowym, będącym reliktem ścian oficyn z początku XIX w., uzupełnionym i nadbudowanym w latach 60. XX w. Stopa fundamentowa odkrytego muru obronnego przebiegała około 170 cm powyżej obecnego poziomu nawierzchni posesji. Grubość muru wynosiła około 140 cm, a wysokość zachowanego fragmentu nie przekraczała 350 cm. Mur wykonany był z cegły „palcówki” na kamiennym fundamencie. Pierwotnie przebiegał na załomie stoku wzniesienia, na którym posadowiony został Tarnów. Dopiero w początkach XIX w. zniwelowano teren na przedmurzu i wybudowano oficyny, przesłaniając mur obronny. We wkopie fundamentowym muru obronnego znaleziono ceramikę z XIV i XV wieku.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Tarnowie, ul. Franciszkańska 9.

TRZEMESZNO, zespół klasztorny kanoników regularnych, gm. loco, woj. bydgoskie, AZP 49-36/-

- osada targowa z wczesnego średniowiecza (XIII w.)
- ośrodek miejski (II połowa XIV w.-XVI w.)
- zespół klasztorny (XV-XVI w. – XVIII w.)

Architektoniczne i archeologiczne badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 5 maja do 30 sierpnia przez mgr. Marcina Wiewiórę. Dziesiąty sezon badań.

Założono 9 wykopów (nr 190-198) oraz wykonano 18 odwiertów geologicznych na terenie miasta.

W bieżącym sezonie skoncentrowano się na rozpoznaniu stratygrafii położonego na wschód i północny wschód od zespołu klasztornej terenu, na którym od XIII w. rozwijała się osada targowa, a od 2 połowy XIV w. ośrodek miejski. Zakończono również badania gospodarczej zabudowy klasztoru nad brzegiem Jeziora Klasztornej. W różnych punktach miasta wykonano odwierty geologiczne, uzyskując najciekawsze wyniki na terenie dawnego przedmieścia Trzemeszna. W ośmiu odwiertach udało się zarejestrować pierwotny poziom późnośredniowieczny z drobnymi fragmentami ceramiki redukcyjnej. W odwiercie nr 16, usytuowanym na wschód od współczesnego rynku, odsłonięto ślady osadnictwa z XV-XVI w., a więc z okresu kształtowania się nowego ośrodka miejskiego i czasu największego rozkwitu klasztoru. Badania ośrodka miejskiego rozpoczęto od eksploracji wykopu 190, założonego na terenie posesji pomiędzy ul. Mickiewicza i ul. 1 Maja. Pod nowożytnymi nawarstwieńkami ukształ-